

### **3. europska konferencija o EAD, EAC i METS standardima**

Berlin, Njemačka, 10.–12. travnja 2007.

Treća europska konferencija o EAD (Encoded Archival Description – normirani arhivski opis), EAC (Encoded Archival Context – normirani arhivski kontekst) and METS (Metadata Encoding and Transmission Standard – standard za normiranje i prijenos metapodataka) standardima, održana je u Berlinu u organizaciji njemačkog Federalnog arhiva. Konferencija je održana u Njemačkoj posebno iz razloga što je 2007. godina predsjedavanja Njemačke Europskom unijom, a organizaciju su statusno poduprli i Vladin povjerenik za pitanja kulture i medija te financijski privatne udruge Fundacija Andrew W. Mellon te Njemačka istraživačka fundacija. Tijekom Konferencije održane su i sjednice Europskoga vijeća nacionalnih arhiva (EBNA – European Board of National Archivist), Europskog regionalnog ogranka Međunarodnoga arhivskoga vijeća (EURBICA) te DLM Foruma. Konferenciji je prisustvovalo oko 350 sudionika, od toga 85 iz nekadašnjih zemalja istočne Europe.

Motivi konferencije zapravo su odraz stalnih nastojanja arhivista da maksimalno iskoriste mogućnosti Interneta u olakšavanju i unaprjeđenju dohvata informacija koje su pohranjene u arhivskome gradivu, dakle fizički u arhivima, neovisno s kojeg prostora i u koje vrijeme. Korištenje nabrojanih standarda predstavlja zapravo pretpostavku toga nastojanja, kako u smislu standardiziranoga opisa koji će krajnjega korisnika dovesti do zbroja informacija koje ga zanimaju, tako i u smislu kreiranja metapodataka digitaliziranih sadržaja i digitalnih arhiva, koji će tehnološki omogućavati pridruživanje odnosnih informacija specifičnim portalima i web-izlazima.

Konferencija je željela utvrditi stanje primjene ovih standarda, kao i iskustva pojedinih arhiva (manje je riječ o cjelokupnim nacionalnim arhivskim zajednicama) te ukazati na različite mogućnosti i aspekte uporabe istih, kao i eventualna ograničenja i poteškoće.

Konferenciju je otvorio direktor njemačkog Federalnog arhiva (Bundesarchiv), Hartmund Weber, podsjetivši na ulogu Interneta za modernu, korisniku otvorenu arhivsku službu. Prva radna sjednica bila je posvećena korištenju EAD standarda (normirani arhivski opis) kao osnovi za strukturirana obavijesna pomagala za korištenje u nekoj virtualnoj čitaonici (korisničkoj službi). Izlaganja su održali Kris Kiesling (Mineapolis, SAD), Claire Sibille (Paris, Francuska), Michael Fox (St. Paul, SAD) Hubert Wajs (Varšava, Poljska), Petra Rauschenbach (Berlin, Njemačka) i Amanda Hill (Manchester, VB). Iz ovoga prvog seta napose su se zanimljivošću izdvajala predavanja M. Foxa koji je naglasio i predstavio usporedne momente između različitih strukturalnih standarda kao što su pr. EAD i ISAD(G), te H.Wajsa koji je upozorio na poteškoće u primjeni EAD-a u kontekstu multijezične i multipismovne Poljske, što sasvim sigurno vrijedi za većinu europskih zemalja. (Ne treba zaboraviti da je EAD nastao u Sjedinjenim Američkim Državama, gdje se ovaj problem razmatra s čisto teoretskog aspekta!).

Druga je radna sjednica bila posvećena EAC-u (standardu za strukturalni opis konteksta). Ideju, nastajanje i razvoj ovoga standarda opisao je Daniel Pitti (Charlottesville, SAD), pojašnjivši da je riječ o proizvodu kao rezultatu rada međunarodne radne skupine kako arhivista, tako i knjižničara. Slično kao i M. Fox, Nils Brubach (Dresden, Njemačka) pokušao je iznijeti usporedbu između EAC i ISAAR(CPF) standarda, te, iako je ovaj standard do sada malo korišten, dosta je uspješno primijenjen u projektu BAM-portala (akronim od bibliotekarske, arhivske i muzejske zajednice), kako je predstavio Gerald Maier (Stuttgart, Njemačka). Projekt izrade portala započet je 2001. u pokrajini Baden-Württemberg, financiran prvotno isključivo od Njemačkoga društva istraživača, no postepeno su se uključile i ustanove iz drugih njemačkih pokrajina. Portal nastoji povezati digitalne knjižnične kataloge, obavijesna pomagala i inventare te digitalne slike muzejskih artefakata. Web-adresa stranice: [www.bam-portal.de](http://www.bam-portal.de)

Što se pak tiče METS standarda, on obuhvaća normirane opisne, administrativne i strukturalne meta-podatke za digitalne zapise, čime se bavila treća radna sjednica Konferencije. Ona je održana zajedno sa sjednicom DLM Foruma, a glavna obrađivana tema bila je korištenje ovoga standarda u svrhu zaštite digitalnih arhiva, odnosno, korištenja standarda u svrhu upravljanja dostupnošću digitalnih zapisa. Napose je bilo konstruktivno izlaganje Angelike Menne-Haritz iz njemačkoga Federalnog

arhiva, koja je objasnila uporabu METS-a i kombinaciju METS-a, EAD-a and EAC-a u prezentaciji digitaliziranih zapisa Federalnoga arhiva na Internetu.

Posljednja radna sjednica obrađivala je problematiku korištenja strukturiranih standarada prilikom kreiranja i izrade arhivskih portala, pri čemu je bilo prilike upoznati iskustva Velike Britanije (Bill Stocking, London), Španjolske (Blanca Desantes Fernandez, Madrid) i Italije (Stefano Vitalli, Firenca). Velika Britanija bila je svojevrsni pionir na ovome području, stoga A2A portal, kojega je predstavio B. Stocking, danas obuhvaća oko 10 milijuna digitaliziranih arhivskih zapisa iz preko 400 arhivskih (i ne samo arhivskih) ustanova s područja Velike Britanije. *Censo Guia* je pak portal koji obuhvaća preko 50.000 arhivskih zapisa sa španjolskog govornoga područja diljem svijeta.

Ovaj je dio Konferencije završio okruglim stolom kojim su predsjedali Angelika Menne-Haritz, podpredsjednica njemačkoga Federalnoga arhiva, Martine de Boisdeffre, direktorica Francuskoga arhiva, Kris Kiesling, predsjedavajuća EAD radne skupine Američkoga arhivističkoga društva, José Ramon Cruz Mundet, direktor Španjolske arhivske uprave, i Frank M. Bischoff, direktor Marburške arhivističke škole, čija je diskusija imala za rezultat jednoglasni zaključak o neodložnoj potrebi za kreiranjem europskoga arhivskog portala.

Generalno, Konferencija je potvrdila visoku svijest o važnosti uporabe navedenih standarda ukoliko se u najboljoj mjeri želi ostvariti namjera online ponude arhivskih zapisa. Nesumnjivo je da je Internet odličan medij za arhivsku službu u smislu opsluživanja korisnika, samo je pitanje na koji način ova tri standarda moraju biti implementirana i međusobno kombinirana da bi digitalizirana obavijesna pomagala bila dostupna što većem broju korisnika.

Svim je sudionicima podijeljen i CD-ROM s prvobitnom inačicom jednostavnoga softwer-alata kreiranome u njemačkome Federalnome arhivu, a pod financijskim pokroviteljstvom zaklade Andrew W. Mellon (New York).

Softwer je namijenjen prezentaciji pisanih zapisa na Web-u, i zapravo u jednoj mjeri pokazuje izvedivost pokušaja organiziranja grupe digitalnih slika kao arhivske jedinice te nadalje povezivanje dotične jedinice s jedinicom opisa u nekom obavijesnom pomagalu na Web-u. Komplet alata kreiran u tu svrhu nazvan je MEX (Midossa Editor for XML-Standards), a zahvaća šest različitih standardnih alata koji će biti razvijeni za:

- online vodiče arhivskoga gradiva
- online obavijesna pomagala – osnovna inačica
- online obavijesna pomagala – napredna inačica
- online obavijesna pomagala za osobne fondove
- online obavijesna pomagala za osobne fondove te s njima povezane predmete/zapise iz korporativnih fondova
- preglednike digitalnih slika (arhivskoga gradiva) povezanih s obavijesnim pomagalima

Aktualna inačica softvera može se pogledati na adresi <http://www.daofind.de/>

Kako je napomenuto u uvodnome dijelu, tijekom Konferencije održan je i sastanak EBNA (Europskoga vijeća nacionalnih arhiva), koji je svoj radni dio organizirao u četiri sjednice, kojih su glavne teme bile: zaštita kulturnih dobara, standardi za arhivske zgrade, strategije za dugotrajnu zaštitu elektroničkih zapisa te sudjelovanje u nadolazećem projektu Europske digitalne knjižnice. Predsjedavajući i uvodničar bio je Bernd Neuman, savjetnik Republike Njemačke i izaslanik Federalne vlade za kulturu i medije, koji je naglasio važnost projekta Europske digitalne knjižnice koja će obuhvatiti i informacije o arhivskim zapisima, kao posebno ilustrativnom materijalu koji ocrtava povijesnu dimenziju specifičnoga kulturnog krajolika. Dapače, B. Neuman smatra da bi cijeli projekt trebao dodatno osnažiti svijest o zajedničkome povijesnome kontekstu europskih nacija. Kao predstavnik Federalnog vijeća državnih arhiva (Archivreferentenkonferenz) dr. Jürgen Rainer Wolf, izvršni predsjednik saksonskih državnih arhiva, iznio je skicu organizacije njemačke federalne arhivske administracije, strukturu profesionalnih udruženja, kao i način funkcioniranja te suodnos federalne administracije i 16 njemačkih federalnih država.

Posebno je zanimljiv dio sjednice bio onaj u kojem je sudjelovao predstavnik njemačkoga Ministarstva obrane, g. Thomas Frisch, koji je objašnjavao nov pristup terorizmu i njegov utjecaj na zaštitu kulturne baštine. Tijekom druge radne sjednice dr. Sebastian Bartleit iz Federalnoga arhiva raspravljao je o internacionalnim i nacionalnim standardima za arhivske zgrade u odnosu na projekte nove zgrade spremišta Federalnoga arhiva u Berlinu, koja je u planu izgradnje. Dr. Andrea Hänger iz Federalnoga arhiva predstavio je filozofiju koncepta digitalnoga arhiviranja u tome arhivu, koja je izazvala živu diskusiju oko različitih pristupa dugotrajnoj pohrani izvorno digitalnih zapisa (*born digital records*).

Sjednica koja je obrađivala projekt Europske digitalne knjižnice (European Digital Library - EDL), napose je sadržavala izlaganja i diskusiju o načinima integriranja arhivskih sadržaja u EDL. I ovdje su sudionici većinom zauzeli stajalište o potrebi jednoga europskog arhivskog portala, temeljenoga na EAD standardu.

Program konferencije zaokružila su izlaganja pod okriljem DLM Foruma, čiji su predstavnici, zajedno s konzultantskom tvrtkom Cornwell, prezentirali novosti oko izrade i statusa nove inačice zahtjeva za očuvanje digitalnih zapisa, poznatih pod nazivom Moreq(2). Izlaganja su održali članovi tima: Marc Fresco (savjetnik u tvrtki Cornwell) o novostima glede cjelokupnoga projekta; Ian Mcfarlane (Nacionalni arhiv Ujedinjenoga Kraljevstva) – o radu recenzentske grupe, osnovane od Izvršnoga vijeća projekta, sa zadaćom da regionalno prezentira novu inačicu uz uključivanje dodatnih eksperata, kao i da je prezentira unutar zajednice proizvođača softvera; Betsy Fanning (Udruženje ECM) – o protokolu za testiranje nakon kojega se stječe certifikat o zadovoljavanju zahtjeva; Richard Blake (Nacionalni arhiv Ujedinjenog Kraljevstva – voditelj službe Savjetovanja za spisovodstvo) – koji je prezentirao poveznice Moreq zahtjeva s engleskim projektom Electronic Discovery Reference Model (EDRM), uspostavljenim upravo da premosti nedostatak standarda i smjernica prilikom kreiranja, nabave i primjene raznih razina informatičkih programa i općenito informatičke tehnologije na tržištu; Andrea Hangar (Njemački federalni arhiv) održala je izlaganje o premošćivanju jaza između elektroničke uprave i digitalnih arhiva; Jacqueline Slats (Nacionalni arhiv Nizozemske) iznijela je pregled razvoja softverskih alata; Raivo Ruusalepp (Nacionalni arhiv Estonije) raspravljao je o metodološkim pitanjima razvoja arhitekture sustava digitalnih zapisa, a Jose Ramon Cruz Mundet (zamjenik direktora Državnoga arhiva Kraljevine Španjolske) o *Pares* (Portal de Archivos Espanoles) projektu. Sve detaljne i najnovije informacije mogu se pronaći na web adresi [www.moreq2.eu](http://www.moreq2.eu).

*Silvija Babić*